

lopend vuur

jaargang 10, nummer 1, april 2004 Prijs € 2,50

**Wandelpaden Zuid-Holland
Moerasdraak Den Bosch
Jaarverslag 2003**

TEWOST
VERENIGING VAN WANDELAARS

Lopend Vuur

is het ledenblad van TeVoet, vereniging van wandelaars.
Het verschijnt 4 keer per jaar.
Redactieadres: Middelbosstraat 6, 5469 ED Erp,
tel. 0413-212692, redactielopendvuur@tevoet.nl

TeVoet

vereniging van wandelaars, staat op de bres voor het behoud en verbetering van de wandelmogelijkheden, zoveel mogelijk onverhard en in aantrekkelijke landschappen. Meer informatie op www.tevoet.nl.

Het lidmaatschap van TeVoet bedraagt € 12,50 per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 november schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie. TeVoet is aangesloten bij de Stichting Wandelplatform-LAW.

Secretariaat TeVoet

Els Bakker, Stoofdijk 46, 4671 CS Dinteloord,
tel. 0167-523486, info@tevoet.nl

Ledenadministratie

Joop Stolk, Zeegat 154, 3224 SM Hellevoetsluis,
tel. 0181-325122, ledenadministratie@tevoet.nl

Bestuur TeVoet

Jan Rijnsburger, voorzitter
Els Bakker, secretaris
Joop Stolk, penningmeester
Eef Boeve
Harry Benschop
Eeffien Huizing

Regiocoördinatoren

TeVoet werkt met contactpersonen in de regio:

Groningen

Eduard Korpel, A. Toriedreef 31, 7944 KJ Meppel,
tel. 0522-251304, [groningen@tevoet.nl](mailto: groningen@tevoet.nl)

Friesland

Willem de Haan, Südterp 4, 8821 LH Kimswert,
tel. 0517-641502, friesland@tevoet.nl

Drenthe

Eduard Korpel, A. Toriedreef 31, 7944 KJ Meppel,
tel. 0522-251304, drenthe@tevoet.nl

Overijssel

Gé Westgeest, Ganzenmarkt 22, 7631 EN Ootmarsum,
tel. 0541-293351, overijssel@tevoet.nl

Flevoland

Jan Frederik Lubbers, Siriusstraat 3, 8303 ZZ Emmeloord,
tel. 0527-697706, flevoland@tevoet.nl

Gelderland

Ton Schipper, Kleine Kampen 116, 3911 PM Rhenen,
tel. 0317-617644, gelderland@tevoet.nl

Utrecht

Ineke Thierauf, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht,
tel. 030-2730658, [utrecht@tevoet.nl](mailto: utrecht@tevoet.nl)

Noord-Holland

Fred Triep, Zonhovenstraat 29, 1066 MA Amsterdam,
tel. 020-6155502, [noord-holland@tevoet.nl](mailto: noord-holland@tevoet.nl)

Zuid-Holland-Noord

Jaap Mels, Leeuwerikstraat 2, 2333 VX Leiden,
tel. 071-5171081, [zuid-holland-noord@tevoet.nl](mailto: zuid-holland-noord@tevoet.nl)

Zuid-Holland-Zuid

Jannie Trouwborst, Kikkerveen 225, 3205 XB Spijkenisse,
tel. 0181-641053, [zuid-holland-zuid@tevoet.nl](mailto: zuid-holland-zuid@tevoet.nl)

Zeeland

vacature, e-mailadres: [zeeland@tevoet.nl](mailto: zeeland@tevoet.nl)

Noord-Brabant

Harry Benschop, Middelbosstraat 6, 5469 ED Erp,
tel. 0413-212692, [noord-brabant@tevoet.nl](mailto: noord-brabant@tevoet.nl)

Limburg

vacature, e-mailadres: [limburg@tevoet.nl](mailto: limburg@tevoet.nl)

Van de redactie

Helaas is dit nummer van Lopend Vuur minder omvangrijk en later dan gepland. Wel veel aandacht voor belangenbehartigingszaken, minder informatie om daadwerkelijk de wandelschoenen aan te trekken en erop uit te gaan. Door omstandigheden als ziekte is met name dat laatste er bij ingeschoten. Voor het juni-nummer zetten we alles op alles om de schade weer in te halen.

Op deze plaats wellicht goed nog eens te memoreren dat TeVoet een vereniging is die volledig draait op vrijwilligers. Ook het bestuur, de regiocoördinatoren en de redactie bestaan uit vrijwilligers die veelal naast hun werk en andere bezigheden hun schouders onder het werk van de vereniging proberen te zetten. In alle geledingen kan TeVoet nog best enthousiaste mensen gebruiken.

Wat betreft Lopend Vuur worden bijdragen en tips voor artikelen van leden ten eerste op prijs gesteld. Zij zijn eigenlijk de oren en ogen van de (belangen)vereniging TeVoet. Alleen met hun inbreng kan er geschreven worden over zaken die de leden interesseren!

Inhoud

Bescherming wandelpaden in Zuid-Holland	1
Uit de regio	2
Op pad met de pont	4
Onverwacht Nederland	5
Met de moerasdraak naar het Bossche Broek	6
Lopen voor bomen? Hoe je een bos bij elkaar kunt wandelen...	7
Jaarverslag 2003	8
Activiteitenkalender	12

Foto omslag: De Moerasdraak, nieuw zelfbedieningspontje bij Den Bosch

Vormgeving en druk: Drukkerij Verhage & Zoon, Middelburg

Extra exemplaren van dit nummer van Lopend Vuur kunnen worden besteld door overmaking van € 4,00 (incl. verzendkosten) op giro 372685 van TeVoet in Hellevoetsluis o.v.v. LV-apr + het eigen telefoonnummer

Volgend nummer

verschijnt juni 2004. Inleveren kopij vóór 15 mei 2004

Bescherming wandelpaden in Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland gaat bestaande onverharde en halfverharde wandelverbindingen beter beschermen. Onlangs is de uitvoering van het Zuid-Hollandse Wandelpadenplan van start gegaan. In totaal gaat het in de provincie om 431 kilometer cultuurhistorisch waardevolle verbindingen over onder meer houtkades, dijk- en kerkenpaden.

Onder grote druk

Met de bescherming is tot en met 2007 een bedrag van 361.000 euro gemoeid. De provincie Zuid-Holland stelt het geld beschikbaar aan wegbeheerders om de kwaliteit van onverharde wandelverbindingen te verbeteren. Gemeenten, waterschappen en natuurterreinbeheerders kunnen financiële steun krijgen voor maatregelen ter verbetering van de veiligheid, toegankelijkheid en herkenbaarheid van de paden.

"Door de verstedelijking staat de instandhouding van de wandelinfrastructuur onder grote druk", stelt gedeputeerde Leen van der Sar. "Er zijn de afgelopen decennia al veel onverharde wandelpaden verdwenen. Het

Wandelpadenplan moet uiteindelijk leiden tot een hoogwaardig aaneensluitend netwerk van wandelpaden. Hierdoor wordt het beter mogelijk dichtbij huis te recreëren en ontstaat er een betere ontsluiting van het landelijk gebied." Ook moeten de onverharde wandelpaden een bijdrage gaan leveren aan de bereikbaarheid van toekomstige recreatiegebieden vlakbij de stad.

Hoge belevingswaarde

Niet alle wandelverbindingen zijn in het wandelpadenplan opgenomen. Van der Sar: "We bieden bescherming aan de paden die voor de wandelaar een hoge belevingswaarde hebben en die belangrijk zijn voor de samenhang van het bestaande netwerk aan paden. Daarnaast onderzochten we of het voor een wandelaar prettig is om op het pad te lopen. Sommige paden waar bijvoorbeeld ook intensief over gefietst wordt, vielen hierdoor af."

Functie 'wandelpad'

De provincie verbetert de ruimtelijke bescherming via de nota Planbeoordeling en vraagt gemeenten de wandelpaden uit het plan bij een toekomstige bestemmingsplanwijziging de functie 'wandelpad' mee te geven. "Nu zijn die kades en kerkenpaden vaak omschreven als 'langzaam verkeer verbinding' in het bestemmingsplan", stelt Van der Sar. "Maar daar valt een fietspad ook onder. Het nauwkeurig omschrijven van de wandelfunctie helpt voorkomen dat nu nog onverharde paden in de toekomst geasfalteerde fietspaden worden."

Voor TeVoet, die steeds heeft gelobbyd voor de totstandkoming van een Wandelpadenplan in Zuid-Holland, was dat één van de wensen: voorkomen dat nu nog voor de wandelaar aantrekkelijke paden worden ingericht als fietspad. En daarmee eigenlijk verloren zijn voor de wandelaar. Zuidhollandse leden van TeVoet hebben ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de lijst van te beschermen wandelpaden. Daarbij is er meermalen intensief overleg geweest tussen TeVoet en de provincie, onder andere over de te hanteren kwaliteitscriteria en de wijze van prioritering. De volledige lijst, 431 km lang, is te vinden op de website www.zuidholland.nl (Milieu, Natuur en Water; Landschap en Groen; zoek wandelverbindingen).

De daadwerkelijke bescherming van de wandelpaden is sterk afhankelijk van de (planologische) medewerking van de gemeenten. De provincie zal de gemeenten via een intensief communicatietraject om die medewerking vragen, zo is de statencommissie Groen, Water en Milieu verzekerd. Ook zijn er intern afspraken gemaakt ten behoeve van een goede afstemming met het provinciale Fietspadenplan. Het begin is er. Het wandelen staat in Zuid-Holland door de nu (bijna) afgeronde actie van beschermingswaardige wandelpaden letterlijk en figuurlijk op de kaart. Bijna, want de geplande behandeling in provinciale Staten is uitgesteld tot (hopelijk) mei. Voor TeVoet blijft het, ook na een fiat in de Staten, evenwel afwachten hoe hard de bescherming in de praktijk gaat uitpakken. In de afgelopen jaren moest al meerdere malen strijd worden geleverd, die zeker niet altijd in het voordeel van de wandelaar is beslecht. TeVoet zal dan ook zeker de vinger aan de pols (moeten) houden. De nu vastgestelde lijst is in elk geval een goede steun in de rug.

Ontbrekende schakels

De uitvoering van het Zuidhollandse wandelpadenplan bestaat eigenlijk uit twee delen. In september 2002 hebben provinciale staten van Zuid-Holland er uitdrukkelijk op aangedrongen met voorrang de bescherming van *bestaande* wandelpaden ter hand te nemen. Met het bovenstaande resultaat. Tegelijkertijd hebben zij het college van gedeputeerde staten opdracht gegeven voor *nieuwe* wandelpaden, de ontbrekende schakels in het wandelnet-

werk, een uitvoeringsprogramma uit te werken, met prioriteitsstelling en voorzien van een financiële raming en een kaart.

Met de inventarisatie van de nieuwe paden is de provincie hard bezig. Ook hierbij heeft TeVoet een grote rol gespeeld. Veel kaartmateriaal en suggesties zijn de afgelopen tijd aangeleverd. De provincie wil de aanleg van nieuwe, ontbrekende wandelverbindingen vooral koppelen aan de aanleg van nieuwe recreatie- en natuurgebieden. Daarmee kan ook (een deel van) de financiering worden geregeld. De betreffende paden worden onder andere meegenomen in het Plan van Aanpak voor de aanleg van groene verbindingen. Dat vindt plaats in het kader van het completeren van de Ecologische Hoofdstructuur in Zuid-Holland.

Actieve rol

Overigens hebben de tot nu toe al in beeld gebrachte paden, bestaande en nieuwe, al hun waarde bewezen in landinrichtingsprojecten en gebiedsgerichte projecten. Dat verzekeren althans gedeputeerde staten aan de statenleden in een notitie over de stand van zaken rond het Wandelpadenplan. Als concrete projecten noemen zij de wandelpadenplannen voor Midden-Delfland en Voorne-Putten-Rozenburg en de concrete bescherming van enkele onverharde paden bij de Wijde Aa, de Bergvlietkade in de Krimpenerwaard, paden in de Woudse Polder en in Ouddorp-West. In een van de volgende nummers van Lopend Vuur zullen we er meer aandacht aan besteden.

Tiendweg bij Haastrecht

Voorne-Putten

Eind augustus heeft het dagelijks bestuur van het Masterplan Recreatie en Toerisme-TOP Voorne het wandelrouteplan voor Voorne-Putten/Rozenburg vastgesteld. In dit door TeVoet samen met het Recreatieschap opgestelde plan worden voorstellen gedaan voor een achttal wandelroutes, die via verbindingroutes een wandelpadennetwerk zullen vormen en aansluiten op routes in de aangrenzende regio's. Wie belangstelling heeft voor het rapport (incl. kaartmateriaal) kan het opvragen via bij Inchele Schenkels van het Masterplan Projectbureau, 0181- 475472 of mail@masterplanvpr.nl.

Het ligt in de bedoeling in de loop van de komende 3 jaar de afzonderlijke wandelroutes verder uit te werken en in het veld uit te zetten. Om snel van start te kunnen gaan is er voor gekozen te beginnen met de voormalige Voornse Vestingroute. De route behoorde tot het Groene Netwerk van de Provincie Zuid-Holland. De markering was in het veld nauwelijks nog zichtbaar en het tracé voldeed niet meer. Met deze route als basis is het Voornepad uitgezet: een 35 km lange rondwandeling, met een drietal verkortingen, die rondwandelingen van ca. 20 km mogelijk maken. Waar mogelijk is het tracé verlegd naar onverharde paden. Dankzij de verruiming van de toegangsbepalingen van Voornse Duin door Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap is met name in de duinstreek de route er op vooruit gegaan. Hoewel de vesting van Hellevoetsluis en Brielle een belangrijk onderdeel blijven van de route is er toch voor gekozen de naam te veranderen in Voornepad, aangezien er meer aspecten van Voorne aan bod komen. Het voorgestelde tracé is inmiddels (met enkele kleine aanpassingen) goedgekeurd door alle grondeigenaren/beheerders en de financiering is rond. Op 18 april mei zal de bewegwijzerde route in gebruik genomen worden. Er is dan tevens een routefolder met kaart en achtergrondinformatie te koop bij de VVV's op Voorne-Putten. Afsproken is, dat het logo van TeVoet zowel op de informatieborden, als op de wandelfolder zal prijken.

Jannie Trouwborst

Hoeksche Waard

Was TeVoet drie maanden geleden nog somber gestemd over de gewenste wandelroute tussen het veer naar Tiengemeten en een plaats in de Hoeksche Waard met behoorlijk Openbaar Vervoer, nu gloort er toch weer enige hoop. De artikelen in het decembernummer 2003 van Lopend Vuur leverden een uitnodiging op van Natuurmonumenten om eens te komen praten over deze knelpunten. In een indringend, ruim 2 uur durend gesprek, hebben wij de algemene wensen van TeVoet en de uitgangspunten van Natuurmonumenten

naast elkaar gelegd. De conclusie mag zijn, dat men bij Natuurmonumenten wel weet wat onze leden graag zouden willen en daar ook wel aan mee wil werken, maar dat de vertaling van het NM-beleid naar de praktijk hier en daar wat meer tijd vraagt. Bovendien is men bij Natuurmonumenten van mening, dat ook andere partijen (waterschappen, particulieren, agrariërs) hun steentje bij zouden moeten dragen, om het voor wandelen geschikte gebied zo groter te maken en de druk op de natuurgebieden in de hand te kunnen houden. Dat onderschrijven wij van harte en wij hebben toegezegd, dat men in TeVoet een partner vindt om dat te bewerkstelligen. Wat niets afdoet aan onze wens om daar waar mogelijk zonder schade voor de natuur te kunnen wandelen door de terreinen van Natuurmonumenten.

Over de specifieke knelpunten in de wandelroute naar Tiengemeten kon onze gesprekspartner ons een paar verheugende mededelingen doen. Overleg met de terreinbeheerder Henk Mayer heeft de toezegging opgeleverd dat de zomerkade van de Tiendgorzen het hele jaar door belopen zal kunnen worden en dat het vervolg over de dijk richting Oudendijk met een seizoensbeperking toegestaan zal worden; in het ganzenseizoen zal er aan de voet van de dijk aan de landzijde toch onverhard gelopen kunnen worden. Ook aan de oproep van TeVoet om de seizoensbeperking voor het wandelpad door de Korendijkse Slikken op te heffen is gehoor gegeven. Op dit moment is nog niet duidelijk wanneer één en ander precies ingaat, maar zodra dat bekend is berichten we er over in Lopend Vuur.

Jannie Trouwborst en Harry Benschop

Spoordijk Vinkeveen op de radio

In februari was op Radio M, de regionale zender van Utrecht, een één uur durende reportage te horen over de door TeVoet geïnitieerde rondwandeling over de spoordijk bij Vinkeveen. Radiomaker Marc van Rossum du Chattel liep met Fred Triep van TeVoet over de spoordijk en enkele kaden en weilanden die eveneens onderdeel van de rondwandeling uitmaken. De ah's en oh's van de verslaggever waren niet van lucht. Dat wandelen zo interessant kan zijn. Dat gaf Fred Triep de gelegenheid uitgebreid te vertellen over het hoe en waarom van deze geprojecteerde wandelroute en over TeVoet. Hij loste ook en passant het raadsel van de balk over de Veldwetering. Wie die oplossing ook wil horen, krijgt nog een kans. De radioreportage wordt deze zomer en rond de kerst nog een keer herhaald, op radio M.

Nieuws uit het Westen Fietspad 10

Begin 2003 werd het wandelplatform Zuid-Holland opgeschrikt door het bericht dat de provincie toestemming had gegeven tot aanleg van het omstreden fietspad 10 door de Vlake van Waalsdorp, een duingebied onder Wassenaar. En wij maar denken dat dit van de baan was.

door de duinen loopt onder andere het Visserspad. TeVoet is natuurlijk bezorgd dat dit tracé wordt verhard. Gelukkig is het nog niet zo ver, want zowel bij de Duinwaterleiding Zuid-Holland als bij de gemeente Wassenaar leven bezwaren.

Het argument van de voorstanders is dat de toegang tot Meijndel voor fietsers moet worden verbeterd. Daar kunnen wij ons in vinden, maar ons uitgangspunt is dat er gezocht moet worden naar alternatieven buiten het duingebied. Wij hebben dit standpunt uitgedragen in het blad van het Haags Milieucentrum en zijn op bezoek geweest bij de Duinwaterleiding. Bij de laatste gelegenheid hebben wij ook aangedrongen op een nieuwe Noord-Zuid verbinding van Meijndel naar Katwijk over de terreinen van de Duinwaterleiding, desnoods alleen voor kaarthouders.

Er is natuurlijk het Visserspad, maar veel van de mooiste gebieden zijn op dit moment nog gesloten of alleen met passe-partout in een rondwandeling te bezoeken. Onze gesprekspartner was welwillend genoeg maar ook hier is er strijd tussen preciezen en rekkelijken en toezeggingen zijn niet gedaan.

Wel bestaan er plannen voor een nieuw voetpad van Scheveningen naar Meijndel. Wij hopen dat dit doorgaat en dat de discussie over fietspad 10, die inmiddels al een halve eeuw woedt, nogmaals zo lang zal duren.

Het raadsel van de balk over de Veldwetering opgelost

Marskramerpad

Een ander initiatief dat op de agenda kwam was het laatste deel van het Marskramerpad, dat vanaf Breukelen via Leiden naar Den Haag loopt. In februari werd door de LAW onze mening gevraagd en naar aanleiding daarvan is het tracé in Leiden aangepast. TeVoet was aanwezig bij de presentatie van de gids, die zeer saai was (de presentatie, bedoel ik. Het boekje is zeer leeswaardig). Meer over dit pad in Lopend Vuur van december j.l.

Groen Links

De verkiezingen brachten in het voorjaar een uitnodiging van Groen Links om aanwezig te zijn bij een actie ter bescherming van het Groene Hart. Om misverstanden te vermijden vond dit plaats bij de Vinkeveense Plassen, waarvan niemand kan betwisten dat die tot het Hart behoren. Aldaar vond uitreiking plaats van een door Groen Links ondertekende belofte dat zij zich sterk zal maken voor het landelijk gebied. Na een bitter koud boottochtje over Botshol reden wij rillend huiswaarts.

Regio Leiden

Nieuwe ontwikkelingen in de Leidse regio noopten tot inspraak. TeVoet heeft bezwaar aangetekend tegen het voornemen van de gemeente Oegstgeest om de Rijnsoever op haar grondgebied te bebouwen. In dit plan, Rijnfront genoemd (nomen est omen), wordt langs de Rijn een woon/werkgebied ontwikkeld. Er komen ook groenzones en een soort landgoed met een wandelroute, dus dat is dan fijn, maar het volbouwen van de Rijnsoever is ons inziens in tegenspraak met een veelheid van mooie regionale en provinciale voornemens. Helaas zijn die voornemens behalve mooi ook vaag, dus er is weinig kans dat onze bezwaren – die overigens door verscheidene andere insprekers werden gedeeld – worden gehonoreerd. De Provinciale Plancommissie heeft ze in haar pre-advies inmiddels terzijde gelegd.

Dan de bollenstreek, uitgeroepen tot nationaal landschap maar helaas ook nationaal rampgebied wat wandelen betreft. Het Bonte Loperplan, het tweede plan voor dit gebied en inmiddels al weer drie jaar oud, slaapt na enkele oprispingen een onverdiende slaap in de burelen van de VVV Holland-Rijnland en het bleek, ook na overleg met het Samenwerkingsverband Duin en Bollen, onmogelijk het daar tot leven te wekken. Omdat wij vinden dat het wandelen in dit gebied alleen iets kan worden wanneer er alternatieven worden gevonden voor de bestaande Oost-Westverbindingen, drukke verkeerswegen waarop geen ruimte is voor voetgangers, zijn wij begonnen de betrokken gemeenten te benaderen. Inmiddels is gesproken met de wethouder van de gemeente Voorhout, die een voetpad door de Elsgeesterpolder als alternatief voor de N444 in

overweging wilde nemen. Anderen hebben (nog) niet gereageerd.

Waar niet geslapen wordt is bij de asfaltlobby, want de geplaagde schrijver dezes zag zich, bij een presentatie van de Gemeente Leiden, onlangs geconfronteerd zag met een plankaart waarop voetpaden, die in het Bonte Loperplan voor de eilanden in het Warmondse plassengebied voorzien zijn, opeens in fietspaden waren veranderd. Het gaat hier om een regionaal plan onder de titel Landgoederen Verbonden (sic), een zonder meer lovenswaardig initiatief om een aantal recreatieve verbindingen tot stand te brengen tussen Warmondse en Wassenaarse landgoederen.

Overigens bleek ook hier weer hoe verschillend er gedacht wordt over het wandelen. Dit ontwerp gaat ervan uit dat mensen dit alleen doen op ommetjes binnen de landgoederen. Ik heb er namens TeVoet op gewezen dat fiets- en verkeerswegen ongeschikt zijn voor wandelingen en aangedrongen op het opnemen in dit plan van een aantal voetpaden zodanig dat ook voor wandelaars de landgoederen met elkaar worden verbonden.

Het gaat daarbij vooral om tracés in het buitengebied, zoals in de Papenwegpolder, gelegen tussen Leiden en Wassenaar, rond het Valkenburgermeer en, noordelijk van Leiden, tussen Veerpolder en Warmond via het eiland Koudenhooft.

TeVoet is betrokken bij de totstandkoming van dit plan en zal een wakend oog houden op de wandelaarsbelangen. Wat we aan moeten met de fietspadenplannen van Warmond is op dit moment niet duidelijk. Ontsluiting van de eilanden voor rijdend verkeer achten wij enerzijds onwenselijk, anderzijds is deze ontsluiting een kostbare zaak vanwege de vereiste bruggen en/of ponten en bestaat er het risico dat zoiets voor een 'beperkte doelgroep' (want zo worden wij gezien) te duur wordt gevonden.

Jaap Mels

Hegewiersterfjild

Regiocoördinator Friesland Willem de Haan is met de Vereniging Natuurmonumenten in gesprek, om te komen tot een wandelpad door het Hegewiersterfjild.

Dit natuurgebied ligt vlak achter de Waddenzeedijk en direct zuidelijk van Harlingen en is zo'n 100 ha. groot.

Het is een voormalig kweldergebied, dat na de bedijking gedeeltelijk is afgegraven voor de winning van klei.

Ook ligt er een zandwinput, ontstaan tijdens een verhoging van de zeedijk. Er omheen vinden we schrale graslandjes met een zeer bijzondere begroeiing. Zo treffen we daar o.a. de kleverige oegentroost, de kattedoom en de moeraswespenorchis aan. In de herfst en winter is het een belangrijk gebied voor vele overwinteraars, zoals diverse ganzensoorten, dodaars, kuifeend, smient enz. In de lente en

de vroege zomer is het gebied erg in trek bij vele broedvogels. Uiteraard de grutto, Kievit en de scholekster, maar ook soorten als de gele kwikstaart, de leeuwerik, de kluut, wilde eend, eidereend, bergeend. Ook is het gebied belangrijk als 'hoogwatervluchtplaats' voor vele wadvogels. De vos komt in het gebied voor, maar ook worden er regelmatig reeën gezien. Het is kortom een belangrijk natuurgebied en de moeite waard om te bekijken.

Dit laatste kan al een tijd vanaf de zeedijk (met een telescoop) en vanaf de Harlingerweg vanaf een uitkijkuiveel en hier wordt veel gebruik gemaakt.

De Vereniging Natuurmonumenten is zich de aantrekkelijkheid van het gebied zeer bewust en heeft voor haar leden in dit deel van het land op 31 augustus 2003 een prachtige Open Dag in dit anders gesloten gebied gehouden. Vele bezoekers, naar verluidt zo'n 700, kwamen hier op af en onder hen was ook uw regiocoördinator, die natuurlijk met meer dan bijzondere belangstelling dit wandeling meemaakte. Wat hij al reeds vermoedde werd bewaarheid toen hij halverwege de route een deel van een eeuwenoud kerkenpad ontdekte, prachtig gelegen tussen twee smalle slootjes. Weliswaar overwoekerd met riet en brandnetels, maar verder onaangetast.

Het paadje van ongeveer een halve kilometer moet de voortzetting zijn van de Zandweg bij Zurich en het Popenlaantje onder Kimswert en bevestigt het reeds uitgesproken vermoeden, dat het een monnikenpad vormde van het klooster Vinea bij Zurich naar o.a. het klooster Almenum bij Harlingen.

Namens TeVoet heeft de Haan, mede als lid van Natuurmonumenten, de koe bij de horens gevat en in september een brief aan de regio Friesland van deze club gericht, waarin gewezen is op het bestaan van dit pad, het historische belang van het behoud hiervan en de voor de hand liggende optie om dit op te nemen in een wandelpad door dit gebied. Fraai gepresenteerd, maar al wat er kwam, geen antwoord. In december maar eens gebeld en langzaam kwam het apparaat in werking en in januari is er een gesprek geweest tussen beheerder Jelle de Boer en Willem de Haan namens TeVoet.

De Boer, ook wandelaar, was zeer geïnteresseerd in het verhaal van TeVoet en had ook wel oren naar zo'n project. Temeer daar er plannen zijn om een vogelhut in het gebied te realiseren en uit propagandistische overwegingen. Omdat het gebied in 2004 op papier heringericht werd, deze plannen, deze heringerichting, wil De Boer het mogelijk toekomstige wandelpad 'meenemen' in dit verhaal. Er zijn wel enige knelpunten, die nog roet in het eten kunnen gooien maar de intentie is er en daar kunnen we mee ingenomen zijn. We houden u op de hoogte van de ontwikkelingen.

Willem de Haan

Zelfbedieningspontje bij Ôlesprong

Dit keer schrijven we over een zelfbedieningspontje, mede omdat dit type overzetveer sterk in opkomst is. Ieder jaar komen er weer een paar bij. Voor zover we weten zijn er in Nederland momenteel 15 in de vaart. Het pontje over de Nieuwe Vaart (1850) bij Ôlesprong ligt in een gebied dat ogenschijnlijk uitsluitend interessant is voor liefhebbers van veenweidegebieden. Bij nadere beschouwing blijkt het echter heel veel meer te bieden.

Ôlesprong

Op 4 oktober 2003 is het zelfbedieningspontje op de Ôlesprong tussen Nij Beets en Tijnje op een feestelijke wijze in gebruik genomen. Een belangrijke schakel in de nieuw ontwikkelde natuur- kunst- en cultuurroute Domela's Paad is daarmee tot stand gekomen. Door aan lieren te draaien kan de passagier zichzelf naar de overkant trekken. De overzet omvat ongeveer 30 meter. Mooie houten insteekhaventjes zorgen ervoor dat u comfortabel op de boot c.q. aan de wal kan komen. Aan beide zijden van de Nieuwe Vaart liggen verzorgde aan- en afvoerpaden. Het pontje vaart het gehele jaar, met uitzondering van perioden met ijsgang. Per keer kunnen maximaal 10 personen zichzelf overzetten.

Op de eerste (mooie) zondagen na de opening maakten omstreeks 250 personen gebruik van het pontje. Natuurlijk zijn er ook dagen dat vrijwel niemand de oversteek maakt. Op vrijwel dezelfde locatie was tot in de vijftiger jaren van de vorige eeuw ook een overzet. Veel schoolkinderen maakten er gebruik van. Toen echter de openbare lagere school in Ôlesprong werd opgeheven, werd het bootje al snel uit de vaart genomen. Bekend veerlieden echtpaar uit die tijd (1934 – 1949) waren Jan Oepkes Dijkstra en Jeltsje Dijkstra. Ter herinnering hieraan draagt het pontje de naam 'Jeltsje'.

Waar ligt het pontje?

Het pontje is te vinden in het veengebied tussen Akkrum en Drachten en maakt deel uit van

Domela's Paad. De route is een kleine fietstocht maar een forse wandeling (25 km). De start is in Nij Beets. Het biedt mogelijkheden om allerlei cultuurhistorische instellingen aan te doen, zoals het Súdergemaal (vlakbij het pontje), het openlucht laagveenderijmuseum het Damshûs in Nijbeets, beeldentuinen, galerieën, het Opelmuseum in Tijnje en het Streekmuseum in Gorredijk. Medio 2004 is de route bewegwijzerd en zullen routebeschrijvingen verkrijgbaar zijn bij de plaatselijke VVV's.

Nu al kunnen wandelaars een voorschot nemen, bijvoorbeeld door met de trein naar Heerenveen of Akkrum te gaan, aldaar de bus te nemen (Arriva lijn 34, in de weekenden en 's avonds belbus). Deze bus rijdt via Nij Beets naar Drachten. Onderweg bij café-restaurant Pier's Hiem uitstappen, een paar honderd meter teruglopen (richting Oldeboom) en dan linksaf een landweg op (De Ripen). Na 3 km komt u dan bij het pontje, u zet uzelf over en vervolgt uw weg via de buurtschap Ulesprong naar Tijnje – opnieuw 3 km. In Tijnje kunt u dan bus 18 nemen naar hetzij Drachten of Heerenveen. Een ongelooflijk mooie wandeling door een interessant gebied. Het landschap bestaat niet alleen maar uit laagveenweiden. Hier en daar ook bosschages. In Tijnje is zelfs een bos. Bovendien zijn de vaarten met brede rietkragen heel bijzonder. Het Zuidergemaal (Súdergemaal) ligt vlakbij het pontje. Het is door vrijwilligers gerestaureerd en van historische betekenis: het eerste elektrische gemaal van Friesland. In het zomerseizoen iedere zaterdag te bezoeken. Door het gebied stroomt een oeroude beek die verschillende namen heeft maar hier Ouddiep en verderop Boorne wordt genoemd. Eertijds mondde het in Rauwerd uit in de Middellzee. De streek is nog niet zo lang geleden in cultuur gebracht. De verveners (Giethoorners) kwamen omstreeks 1860 in deze contreien. Tot omstreeks 1920 vormde de turfmakerij het belangrijkste middel van bestaan. Er heerste veel armoede. Rond 1890 braken hier stakingen uit. Domela Nieuwenhuis heeft zich ingespannen om betere arbeidsomstandigheden te bewerkstelligen. De route is naar hem genoemd. De Arbeidswet van 1919 heeft een einde gemaakt aan de enorme misstanden.

Initiatief

De plaatselijke belangen van Tijnje en Nij Beets hebben het initiatief genomen om gezamenlijk

Korte Overzet

Slikkerveer ligt op de splitsing van de rivieren Nieuwe Maas, Lek en Noord. Sinds 1982 verbindt de boot die in de volksmond 't Slikkerveertje' wordt genoemd, Slikkerveer met Krimpen aan de Lek en Kinderdijk. En met ingang van 1 januari 2005 dreigt deze verbinding te verdwijnen. Nu verdwijnen er wel meer verbindingen over water, maar dit veer heeft een bijzondere historie.

De overzet bij Slikkerveer heeft een lange geschiedenis, beginnend in 1406. Jan Vos liet vanaf 1942 een fiets / voetveer varen van Slikkerveer naar Kinderdijk, de *Neeltje Jorina*.

Aanvankelijk een goedlopend bedrijf omdat vrijwel alle mensen met de fiets naar hun werk gingen. In de 60- er jaren stapten veel Nederlanders van de fiets, met als gevolg dat het fiets/voetveer te weinig inkomsten genereerde. In 1973 werd besloten het inmiddels verliesgevende veer uit de vaart te nemen. Acties van onder meer Meta de Visser leverden veel geld, medestanders en media-aandacht op. In 1982 kwam de Ridderkerkse gemeenteraad met een reddende subsidie over de brug. In de actieperiode ontwikkelde zich gaandeweg het idee dat een vereniging de overheid regelmatig duidelijk zou moeten maken dat zij *overzetveren serieus moest gaan nemen als vorm van openbaar vervoer*. Daarmee was de 'ideologische' basis gelegd voor de Vereniging Vrienden van de Voetveren, met - uiteraard - Meta de Visser als eerste voorzitter.

Nu, begin 2004, is het pontje wederom in het nieuws. De drie betrokken gemeenten stoppen met hun subsidies. Dit betekent het einde van het veer. Door de gemeente Ridderkerk is de provincie om hulp gevraagd. Op zichzelf een logische stap. Immers, het veer vaart tussen drie gemeenten en verbindt drie regio's. Ons inziens is inderdaad de provincie aan zet. Ze zou voor een omschreven periode een krachtige impuls moeten geven.

Voor de Vereniging Vrienden van de Voetveren is opheffing moeilijk te verteren. De Vereniging die in 1982 zo'n glorieuze start had tegen de achtergrond van de in gebruik name van het Slikkerveertje, moet nu toezien hoe het afloopt.

Onverwacht Nederland

Veel TeVoet-leden zijn ook lid van Natuurmonumenten en/of donateur van een Provinciaal Landschap. Via een kwartaalblad worden zij op de hoogte gehouden van o.a. ontwikkelingen in natuurgebieden en georganiseerde activiteiten. Bovendien hebben de leden/donateurs soms toegang tot gebieden die voor anderen niet toegankelijk zijn.

Wie graag in een natuurlijke omgeving wandelt, weet dat ook Staatsbosbeheer prachtige natuurgebieden beheert. Van Staatsbosbeheer kun je echter geen 'lid' worden of donateur. Wat wel kan is een abonnement nemen op Onverwacht Nederland. Voor € 10 per jaar ontvang je dit Magazine van Staatsbosbeheer elk kwartaal. In een aparte activiteitengids zijn alle, zeer uiteenlopende, excursies opgenomen. Naast wandelen gaat het daarbij ook om fietsen, varen, huifkartochten en andere soorten van vrijetijdsbesteding. Verder vind je in het blad interessante artikelen over zowel de natuur, als over cultuurhistorische onderwerpen. Met de abonneepas die je ontvangt bij het abonnement kun je gebruik maken van speciale aanbiedingen, zoals korting op boeken, kaarten, een wandelweekend. Of op de huurprijs van de voormalige boswachterswoningen, die nu als vakantieverblijf dienen.

De Route van.....

Zeker het vermelden waard is "De route van.....". In elk nummer heeft één van de bos-

wachters van SBB een tocht uitgezet in 'zijn' gebied. Voorbeelden zijn: een vaarroute (kano of fluisterboot) van 23 km door de Weerribben, een fietsroute van 40 km door de Nederlandse en Belgische Kempen. Ook wandelroutes komen geregeld aan bod, zoals een winterse wandeling van 20 km door het Nationaal Park Dwingelderveld, een herfstwandeling van 19 km in het Fries Oranjewoud met dezelfde afstand. Naast een duidelijke routebeschrijving is een schematisch kaartje opgenomen. Meestal voldoende, maar een topo-kaart biedt wat meer mogelijkheden als je de route bijvoorbeeld wilt inkorten of als je toch onverhoopt de weg kwijtraakt. Daarnaast bevat de tekst veel relevante achtergrondinformatie over de bijzonderheden onderweg, staan rustplaat-

sen en horeca aangegeven op het kaartje en wordt beschreven hoe je per auto of OV bij het startpunt kunt komen.

Wij hebben al met veel plezier enkele van deze tochten gelopen. Aan de laatste (een herfstwandeling door het Mastbos, het Ulvenhoutsebos en langs de Mark: 19 km, waarvan tenminste 85 % onverhard) hebben wij zoveel plezier beleefd, dat ik vond, dat het tijd werd ook anderen attent te maken op deze mogelijkheid. Meer info kun je vinden op www.staatsbosbeheer.nl of bij Staatsbosbeheer, Postbus 1300, 3970 BH Driebergen, tel. 030-6926213.

Jannie Trouwborst

het zelfbedieningspontje in de vaart te brengen. Men wilde met dit pontje kwaliteitsimpulsen geven aan de culturele voorzieningen in de omgeving. Voorts wilde men de fijnmazigheid

van het wandel- en fietspadennetwerk in het westelijk gedeelte van de gemeente Opsterland vergroten. Voor ontwikkeling en uitvoering van de plannen hebben beide dorpen de

Stichting Ôlesprong pontje Tijnje - Nij Beets opgericht. In uiterst korte tijd vond de realisatie plaats. De eerste plannen dateren uit het jaar 2000. Provincie en gemeente kwamen vlot over de brug met subsidies.

Wens

In de regio wenst men een Lange Afstands Wandeling, startend in Lauwersoog, via de 'Zeven van Grouw' (pontjes) en het pontje bij Ôlesprong door het natuurgebied De Deelen naar Heerenveen en verder. Wie neemt de uitdaging aan?

Rob de Jong

De rubriek 'Op pad met de pont' wordt verzorgd door de Vrienden van de voetveren. Vrijwel alle zelfbedieningspontjes staan vermeld in het overzicht *Overzetveren in Nederland, België en de Nederlands - Duitse Grensstreek*. Te bestellen door € 10 over te maken op postrekening 5265803 L.n.v. penningmeester Vrienden Voetveren te Wassenaar.

Pontje bij Tijnje (foto Tino Mol)

Nieuwe wandelverbinding vanuit de Bossche binnenstad

Met de moerasdraak naar het Bossche Broek

Net voor de kerst is er een nieuwe toegang vanaf de stad naar het Bossche Broek bijgekomen. Een bijzondere toegang want hij bestaat uit drie delen: een brug, een vlonderpad en een trekpontje.

Het Bossche Broek is een fraai, open gebied, direct tegen de binnenstad van Den Bosch gelegen. De vestingwallen vormen de scheiding. De rust in het Bossche Broek wordt alleen verstoord door de A2. Op de enkele weggetjes die door het gebied lopen, kom je alleen wandelaars en fietsers tegen. Ook over de dijken die het gebied omgrenzen, kan worden gewandeld: mooie grasdijken met een aantal overstapjes

In vroeger dagen mocht er vanuit militair oogpunt niet in het Bossche Broek worden gebouwd. Toen dat argument was vervallen, was het, hoewel dicht bij de stad, niet de eerst aangewezen plek om te gaan bouwen. Te laaggelegen en nat; de naam 'broek verraadde het al. De beelden van een surfer op een ondergelopen A2, eind jaren 90 na een periode van hevige regenval, maken het eens te meer duidelijk. Het heeft er voor gezorgd dat het open buitengebied nog steeds tot op enkele honderden meters van de St. Jan doorloopt.

Al vele jaren kon je zo vanuit de binnenstad

het Bossche Broek inlopen. Zeg maar vanaf de St. Jan naar de noordoostkant van het Broek. Niets mis mee. Veel wandelaars hebben hun wandeling in het buitengebied ten zuiden van Den Bosch afgesloten met een prettige sightseeing door de stad, op weg naar het station. Voor lange afstandswandelaars was een tweede toegang vanaf de stad naar het Broek dan ook niet zo nodig, zeker niet als Den Bosch begin- of eindpunt van de tocht vormde.

Alleen voor wie vanaf het westen, komend over de spoordijk van het halve zolenlijntje – met de over een jaar hopelijk te gebruiken brug in de Moerputten, zie Lopend Vuur van december 2002 – langs Den Bosch verder wil naar bijvoorbeeld Haanwijk of St.

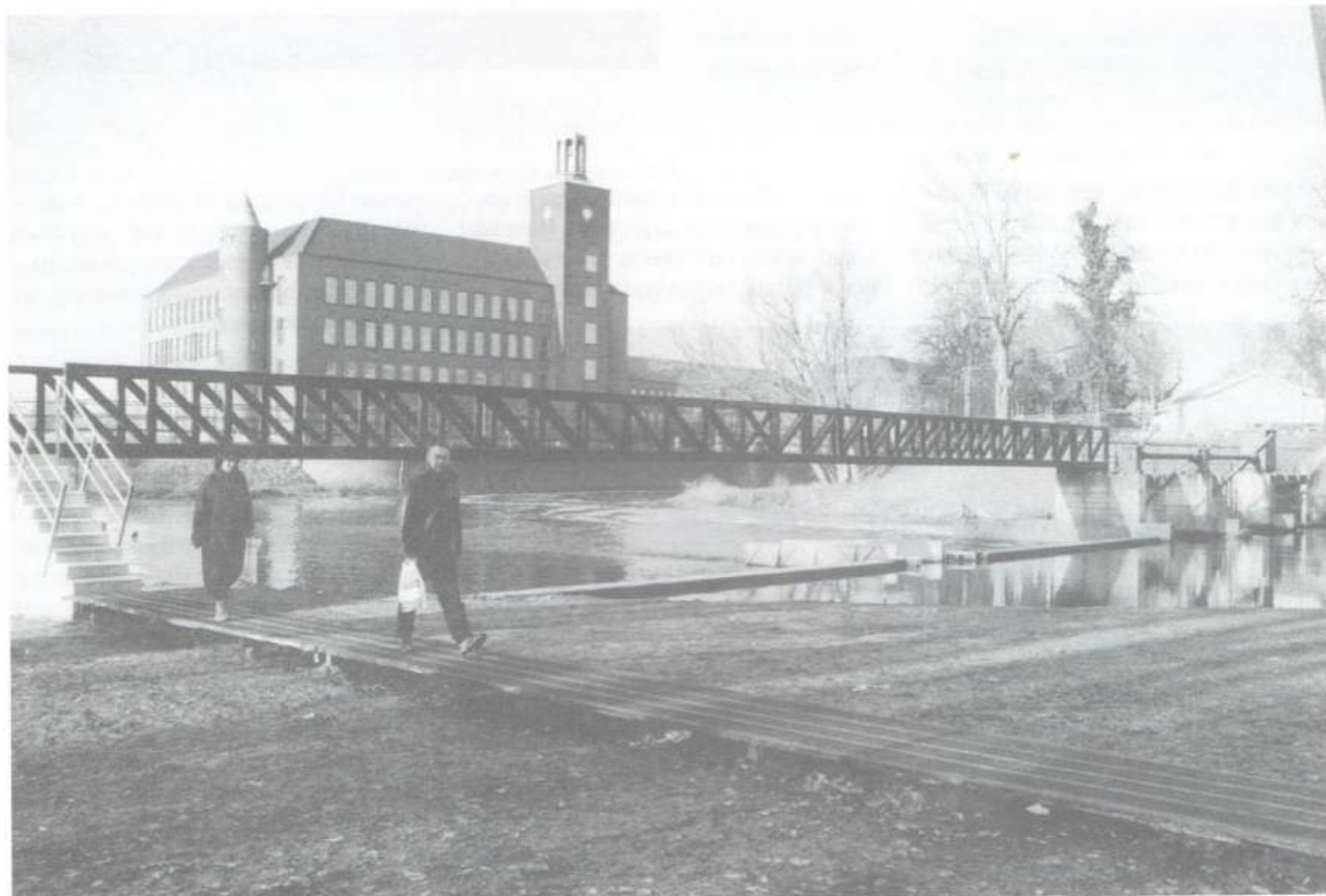
Michielsgestel, zonder de stad aan te doen, heeft die tweede toegang voordelen. Want je kunt dan zo goed als onverhard langs Den Bosch.

Vestingwerken

Dé waarde van de nieuwe toegang zit hem in de mogelijkheid een kort rondje te maken vanuit de stad door het Bossche Broek en weer terug. Daarbij heb je dan ook nog het zicht op de buitenkant van de vestingwallen. Dat was eigenlijk ook het doel van het project: een historische vestingwandelroute maken. De vestingmuren worden momenteel opgeknapt. Het stadsbestuur steekt daar veel geld in. Afgelopen jaren zijn ook twee onderdoorgangen gemaakt waardoor de rondvaartbootjes van de Binnendieze echt een ronde kunnen maken vanuit de binnenstad langs de vestingmuren en weer de stad in. Tot nu toe moest steeds teruggevaaren worden.

Van de nieuwe toegang wordt al veel gebruik gemaakt. Op een winterse dag in januari telde TeVoet in een uurtje zeker 20 wandelaars. Die hadden wel geluk, want het pontje moest in zijn eerste maand al zo'n 15 keer uit de vaart worden genomen wegens vandalisme. En bij hoogwater kan er ook geen gebruik van gemaakt worden.

Naast het zelfbedieningstrekpuntje – het is de Moerasdraak gedoopt naar het beeld bij het

Brug, ...

Er op uit in 't Groen....? Doen!

Lopen voor bomen? Hoe je een bos bij elkaar kunt wandelen...

Onder deze titel organiseert de Groenservice Zuid-Holland dit jaar al weer voor de 11e maal 24 recreatieve wandelingen en natuurexcursies voor het hele gezin in de natuurgebieden en recreatieterreinen van Zuid-Holland. Van eind februari tot eind mei en van half september tot eind november is er elke zondag tussen 11.00 en 15.00 uur de mogelijkheid een beschreven wandelroute van 5 of 10 km te lopen, een enkele maal ook van 15 km. Aan de route van 5 km is een puzzel verbonden voor kinderen. Om 14.00 uur kan er deelgenomen worden aan een excursie onder begeleiding van een gids. Deelname kost € 1,00, kinderen t/m 12 jaar € 0,50.

Door deel te nemen aan de wandelingen kan gespaard worden voor een eigen boom: na elke wandeling ontvang je een stempel en met

8 stempels heb je een eigen boom verdiend! Alle deelnemers met 8 of meer stempels worden eind november uitgenodigd om hun eigen boom te planten. In voorgaande jaren is zo bos aangeplant bij de Kogeloven tussen Oostvoorne en Brielle, op de Hellegatsplaat en bij Ridderkerk/Bolnes-Oost. Dit jaar kan gespaard worden voor een boom in het Vrijheidsbos bij het Brielse Meer.

Veel tochten hebben iets extra's. Dit jaar staan o.a. op het programma: gratis pontje over het Brielse Meer, openstelling van boerderijen in Midden-Delfland, vrije toegang tot het Arboretum in Rotterdam en de bezichtiging van de Wijngaard Agthuysen op Voorne-Putten.

Vanaf half februari kan de nieuwe gratis folder met het overzicht van de wandelingen aangevraagd worden bij de GZH. Via de website www.gzh.nl of via GZH, postbus 341, 3100 AH Schiedam, 010-2981010. Het overzicht van de wandelingen is ook te vinden op de website. Daarnaast wordt elke wandeling afzonderlijk aangekondigd in de huis-aan-huis-bladen.

Op zondag 18 april zal tijdens de Er-Op-Uit wandeling de opening plaatsvinden van het Voornepad, de opvolger van de Voornse Vestingroute (zie ook: Nieuws uit de regio). Wandelaars kunnen vanuit Oostvoorne op 3 afstanden (6, 11 of 15,5 km) kennismaken met het pad. Ook zal dan de wandelfolder met routekaart en achtergrondinformatie te koop zijn.

station – waren er nog een brug en een vlonderpad voor nodig om de verbinding tot stand te brengen. De brug voert over de stuw in de Dommel. Op het Vughtereiland, een heel klein eilandje dat gedeeltelijk onder de verkeersbrug naar Vught ligt, is een vlonderpad gemaakt. Het eilandje is vaak drassig, en komt door afgravingen vaker onder water te staan, waardoor het niet aantrekkelijk is er langere tijd te verblijven. Het pad begint bij het drukke Heetmanplein, tegenover het Essentkantoor. Van eerdere plannen om het pad meer in de binnenstad te laten beginnen is (voorlopig?)

afgezien. Het hele project rond het Vughtereiland is ontworpen door landschapsontwerper Martien van Osch. Het is te hopen dat het trekpuntje zijn hoofd boven water kan houden. Want het is zeker een aanwinst voor de wandelaar. En het is ook te hopen dat het succes van het nu te maken rondje niet leidt tot halfverharding of nog erger van het pad op de dijk langs de vestingwerken. Nu wil het er nog al eens modderig zijn.....

Harry Benschop

Vlonderpad en ...

trekpuntje naar Bossche Broek

Jaarverslag 2003

Bestuur

De samenstelling van het bestuur wijzigde dit jaar. Sylvia Borg (penningmeester) en Erick van der Veer (ledenadministratie) traden af en waren niet meer herkiesbaar. Eeffien Huizing stopte als secretaris en werd herkozen als bestuurslid. Els Bakker trad aan als nieuwe secretaris en Joop Stolk als penningmeester/ledenadministrateur. Het bestuur kwam elke 6 tot 8 weken bijeen. In het voorjaar was de jaarlijkse bijeenkomst van bestuur en regio's, het regiocoördinatoren-overleg. Thema was de dreigende afsluiting van (onbewaakte) spoorwegovergangen.

Lopend Vuur

Het afgelopen jaar verscheen het ledenblad vijf keer (februari, april, juni, september en december). Met daarin een aantal nieuwe rubrieken: 'Op pad met de pont.' en Voet bij stuk (discussie rond een stelling). En veel aandacht voor belangenbehartiging met als speerpunten mountainbikes, toegankelijkheid (nieuwe) natuurgebieden en bedreigde zandwegen.

Internet

De website van TeVoet heeft een nieuwe beheerder gekregen: Petri van Asseldonk. Zij heeft deze taak overgenomen van Marion Zondervan. Er wordt gewerkt aan vernieuwing van de site van de vereniging, zodat deze straks meer en betere informatie zal bieden voor (potentiële) leden.

PR en ledenwerving

Ook dit jaar nam TeVoet weer deel aan de Groene Maand. Met elf begeleide wandelingen waar zo'n vijfhonderd wandelaars op af kwamen.

In september zag de nieuwe wervingsfolder (nu in kleur) het licht.

TeVoet was met een promotiestand present op de Wandelmarkt in Amsterdam en het Vroege Vogels-festival in Apeldoorn.

Ook in 2003 bleef het ledental per saldo stabiel.

Wandelplatform-LAW

TeVoet maakt deel uit van deze koepel van wandelorganisaties.

Door het terugtreden van Harm Piek als bestuurslid van het Wandelplatform-LAW was de zetel van de specifieke wandelorganisaties vacant. Harry Benschop is hem opgevolgd in het bestuur als vertegenwoordiger van deze organisaties. Eeffien Huizing heeft de plaats van Harm Piek als voorzitter van de stuurgroep Meldpunt ingenomen. Op de vernieuwde site van het Wandelplatform zullen in het vervolg

de wijzigingen in LAW's te vinden zijn. Een verbetering waar TeVoet zich hard voor heeft gemaakt.

Jaarverslag 2003 Regio's

Zuid-Holland-Noord

Wandelpadenplan. Na een bijdrage onzerzijds ter vaststelling van beschermingswaardige paden en een gesprek over dit onderwerp met de dames De Moor en Ernst van de provincie Zuid-Holland is hierover niets meer vernomen. Er is nog geen besluit genomen over een uitvoeringsplan en van een budget is dus evenmin sprake. Er loopt een afspraak om ons te presenteren aan de (nieuwe) Staten maar dit zal pas in 2004 plaats vinden.

Politiek. De verkiezingen brachten in het voorjaar een uitnodiging van Groen Links om aanwezig te zijn bij een actie te Botshol ter bescherming van het Groene Hart. Aldaar vond uitreiking plaats van een door GL ondertekende belofte dat zij zich sterk zal maken voor het landelijk gebied.

Duingebied. Begin 2003 bericht ontvangen dat de provincie toestemming had gegeven tot aanleg van het omstreden Fietspad 10 door de vlakte van Waalsdorp, een duingebied onder Wassenaar. Dit in samenhang met de herinrichting van het Meijendelgebied. Gelukkig is het nog niet zo ver, want zowel bij de Duinwaterleiding Zuid-Holland als bij de gemeente Wassenaar leven bezwaren. Wij hebben in het blad van het Haags Milieucentrum het standpunt verdedigd dat er een alternatieve fietsverbinding tussen Den Haag en Meijendel moet worden gezocht buiten de duinen en zijn op bezoek geweest bij de Duinwaterleiding. Bij de laatste gelegenheid hebben wij ook aangedrongen op een nieuwe Noord-Zuid verbinding van Meijendel naar Katwijk over de terreinen van de Duinwaterleiding, desnoods alleen voor kaarthouders. Onze gesprekspartner was welwillend genoeg maar ook hier is er strijd tussen preciezen en rekkelijken en toezeggingen zijn niet gedaan. Er bestaan overigens plannen voor een nieuw voetpad van Scheveningen naar Meijendel.

TeVoet was aanwezig bij een door de Stichting Duinbehoud in Castricum belegde bijeenkomst over mountainbikers in de duinen. Daar bleek dat DZH een tegenstander is.

Marskramerpad. Een ander initiatief dat op de agenda kwam was het laatste deel van het Marskramerpad, dat vanaf Breukelen via Leiden naar Den Haag loopt. In februari werd door de LAW onze mening gevraagd en naar aanleiding daarvan is het tracé in Leiden aangepast. TeVoet was aanwezig bij de presentatie van de gids.

Regio Leiden. Nieuwe ontwikkelingen in de

Leidse regio noopten tot inspraak.

Wij hebben bezwaar aangetekend tegen het voornemen van de gemeente Oegstgeest om de Rijnsoever op haar grondgebied te bebouwen. In dit plan, Rijnfront genoemd (nomen est omen), wordt langs de Rijn een woon/werkgebied ontwikkeld. Er is weinig kans dat onze bezwaren (die overigens door verscheidene andere sprekers werden gedeeld) worden gehonoreerd. De Provinciale Plancommissie heeft ze in haar pre-advies inmiddels terzijde gelegd.

De gemeente Leiden is bezig met een regionaal plan onder de titel Landgoederen Verbonden (sic), een initiatief om een aantal recreatieve verbindingen tot stand te brengen tussen Warmondse en Wassenaarse landgoederen. Al eerder namen wij op dit punt deel aan overleg met belanghebbenden over een voetpad dat het landgoed Endegeest zou moeten verbinden met de Vogelwijk in Leiden.

Er is ter gelegenheid van de presentatie van dity planb namens TeVoet op gewezen dat fiets- en verkeerswegen ongeschikt zijn voor wandelingen en wij hebben aangedrongen op het opnemen in dit plan van een aantal voetpaden zodanig dat ook voor wandelaars de landgoederen met elkaar worden verbonden. Het gaat daarbij vooral om tracés in het buitengebied, zoals in de Papenwegpolder, gelegen tussen Leiden en Wassenaar, rond het Valkenburgermeer en, noordelijk van Leiden, tussen Veerpolder en Warmond via het eiland Koudenhooft.

TeVoet is nu betrokken bij de totstandkoming van dit plan en zal een wakend oog houden op de wandelaarsbelangen. Bij de presentatie van dit plan werd een plankartaar aangeboden waarop voetpaden, die in het Bonte Loperplan voor de eilanden in het Warmondse plassengebied voorzien zijn, opeens in fietspaden waren veranderd. Wat we aanmoeten met deze fietspadenplannen van Warmond is op dit moment niet duidelijk. Ontsluiting van de eilanden voor rijdend verkeer is natuurlijk onwenselijk, anderzijds is deze ontsluiting een kostbare zaak vanwege de vereiste bruggen en/of ponten en bestaat er het risico dat zoiets voor een 'beperkte doelgroep' (want zo worden wij gezien) te duur wordt gevonden.

Bollenstreek. Het Bonte Loperplan, het tweede plan voor dit gebied en inmiddels al weer drie jaar oud, slaapt na enkele oprispingen een onverdiende slaap in de burelen van de VVV Holland-Rijnland en het bleek, ook na overleg met het Samenwerkingsverband Duin en Bollen, onmogelijk het daar tot leven te wekken. Er worden thans pogingen gedaan de betrokken gemeenten te benaderen. Inmiddels is gesproken met de wethouder van de gemeente Voorhout, die een voetpad door de Elsgestepolder als alternatief voor de N444 in overweging wilde nemen. Anderen hebben

(nog) niet gereageerd.

Delfland. TeVoet werkt mee aan de totstandkoming van twaalf (beschreven) wandelroutes in Midden-Delfland. In de zomer is een van de routes in een voorlopige vorm verschenen. Het uitbrengen van de overige routes is gepland in het voorjaar van 2004.

Jaap Mels

Zuid-Holland-Zuid

Voorne-Putten-Roozenburg. In het kader van het Masterplan TOP-Voorne (Toeristisch Ondernemers Platform) heeft TeVoet tezamen met het Recreatieschap Voorne-Putten-Roozenburg het Wandelrouteplan voor deze regio opgesteld. De acht door TeVoet aangeleverde routevoorstellen zullen in de loop van de komende drie jaar uitgewerkt en gerealiseerd worden, waarvan tenminste drie het komende jaar. Wie het volledige plan wil inzien (incl. kaartmateriaal) kan dat opvragen bij Projectbureau Masterplan, tel. 0181-475472 of mail@masterplanvpr.nl.

Een tentoonstelling in de Oudheidskamer van Oostvoorne over de Landgoederen en Buitenhuizen in de duinstreek van Voorne vormde voor TeVoet de aanleiding tot het ontwerpen van een wandelroute. Deze route is verstuurd naar alle hotels, vvv's, bezoekerscentra en overige recreatiebedrijven in de streek. Met het logo van TeVoet op de voorkant en informatie over de doelstellingen en het lidmaatschap van TeVoet aan het eind van de routebeschrijving. Aan het verzoek (in de bijgevoegde brief) deze route zelf te vermenigvuldigen en gratis (of tegen kopieerkosten) te verstrekken aan belangstellenden is gehoor gegeven. Uit navraag bleek, dat de route ook daadwerkelijk gebruikt wordt. Inmiddels wordt de route ook via OnTrack aangeboden (met dezelfde TeVoet toevoeging). Markering van de route door het Recreatieschap VPR staat voor 2005 gepland.

Hoeksche Waard. Na een jaar van zeer moeizame onderhandelingen lijkt het Wandelpadenplan Hoeksche Waard West en Noord inmiddels (januari 2004, zie ook elders) eindelijk een aanvaardbare afronding te krijgen. De feitelijke reden van TeVoet om deel te nemen aan de Klankbordgroep – een aangename wandelroute tussen een plaats met redelijk openbaar vervoer en het veer naar Tiengemeten – lijkt in het verschiet te liggen. Deltanatuur. De aankoop van gronden ten behoeve van Deltanatuur gaat, ondanks aangekondigde bezuinigingen, gewoon door. De gelden zijn er in het verleden al voor gereserveerd. TeVoet heeft in het kader daarvan voorstellen gedaan voor een wandelpad door de APL-polder (bij Strijensas). De ontwerpen in de Leenheerenpolder (bij Goudswaard) en de Spuigorzen (zowel tussen Oud-Beijerland en Nieuw-Beijerland, als tussen Spijkenisse en

het veer bij Hekelingen) worden nauwlettend gevolgd. Ontwikkelingen elders in de regio, zoals bij de Crezèepolder (bij Ridderkerk) en op Goeree-Overflakkee, moeten het op dit moment door te weinig menskracht met minder aandacht doen.

Overleg. Via de klankbord- en projectgroepen zijn bruikbare contacten gelegd, niet alleen met het Recreatieschap VPR, maar ook met vertegenwoordigers van het Waterschap De Brielse Dijkkring, Hoeksche Waards Landschap, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de WLTO en het Zuid-Hollands Landschap. Het komende jaar zullen deze contacten verder geïntensiveerd en uitgebreid worden.

Jannie Trouwborst

Gelderland

Wij zijn betrokken bij de Groene Haltes in de Achterhoek samen met het Achterhoeks Bureau voor Toerisme, Recreatieschap Achterhoek en Syntus. Maar nadat ze mij op de hoogte zouden houden is er niets meer van vernomen en hebben wij maar weer contact gezocht. Dat loopt nog.

Er is contact geweest met Groen Links Renkum over onverhard laten van paden in de gemeente.

Uitnodiging van Waterschap Vallei en Eem gehad over opening loopbrug in uiterwaarden bij Wagenigen en recreatief medegebruik (relatiedag).

Via Wandelplatform/LAW zijn wij op de hoogte gehouden over zandpadenproblematiek in de gemeente Borculo.

Groen Links Wageningen hield 22-11-03 een themadag "Het Binnenveld Binnenste Buiten" en had ons gevraagd of wij een wandeling wilde organiseren door het Binnenveld in verband met de Novembermaand protestmaand voor en tegen de verbouwing van het zo agrarische groene Binnenveld.

En elk kwartaal hadden wij een wandeling voor de regio die helaas matig bezocht worden.

Wandelcafé Arnhem in 2003. Het wandelcafé ging in 2003 al weer het zevende jaar van zijn bestaan in, aangestuurd door TeVoet, Nivon en Bezoekerscentrum Sonsbeek. Het werd zoals gewoonlijk zes keer georganiseerd. Op 2 februari werd een lange sneeuwwandeling gemaakt om het nieuwe paviljoen op de Posbank te bekijken. De rest van het programma had als thema water, in het kader van het internationale jaar van het water, waartoe 2003 was uitgeroepen.

De onderwerpen in dat verband waren: De Witte Watermolen, met een rondleiding door de molenaar (23 maart), buitensport en water, met demonstratie door Bever Zwerfport Arnhem (18 mei), Arnhem buitendijks met rondwandeling en toelichting door de beheer-

ders in uiterwaardenpark Meinerswijk en rivierverlegging Bakenhof (7 september), Ruimte voor de rivier met een inleiding door Rijkswaterstaat (26 oktober) en tenslotte de Sint Jansbeek, voorbereid door het bezoekerscentrum (14 december).

De toelichtingen werden verzorgd vóór of tijdens de wandelingen, die meestal tussen tien en twintig kilometer lang zijn. Behalve op de laatste dag, toen bar slecht weer was voorspeld, waren er doorgaans tussen vijftien en dertig deelnemers. De combinatie van een interessant onderwerp en een flinke wandeling spreekt kennelijk velen aan.

Ton Schipper

Groningen-Drenthe

De splitsing van de voormalige regio Noord in de regio Friesland en de regio Groningen/Drenthe heeft veel goeds opgeleverd. Terugkijkend valt direct op dat de leden aantallen bij de splitsing per regio uiteraard lager

werden maar dat dit blijkbaar ook een stimulans werd. Ook de regio Friesland heeft zich enorm ingezet om toch de verdubbeling in 5 jaar te halen. We hebben nog 2 maanden waarin van alles kan gebeuren maar veel zitten we er niet naast.

Voor de regio coördinator van Groningen/Drenthe is het inmiddels 5 jaar geleden dat hij het werk overnam van Lineke Withaar. Veel tijd is gestoken in de opbouw van een netwerk waarbij het inmiddels overblijvende Hannekemaaierspad een cruciale rol speelt. Bij onze contacten met gemeenten, en hopelijk nog dit jaar met de provincie, kunnen we altijd iets laten zien van ons werk. Dat scheelt enorm veel tijd wanneer je iets gedaan wilt hebben van een instantie.

Eduard Korpel is van mening dat 5 jaar een mooie tijd is om iets op te zetten maar vooral om iets over te dragen. Een 'nieuwe' regiocoördinator heeft vaak weer frisse ideeën en ziet weer andere mogelijkheden die nu vaak moeten blijven liggen. Bovendien is het netwerk geheel over te nemen en kunnen twee mensen veel meer doen wanneer de taken goed verdeeld worden.

De beursstand is op 5 januari gebruikt tijdens de nieuwjaarsreceptie van de gemeente Meppel. Een bijzondere gebeurtenis zeker wanneer je bedenkt dat TeVoet de gehele avond naast de Fietsersbond moest staan. Gelukkig kunnen we prima met elkaar overweg. Een belangrijk gegeven is dat ook de gehele gemeenteraad en B&W daar aanwezig zijn en dus....

Juist ja veel lobbyen want dat had TeVoet nodig. Ik doel dan op de wandelroute rond Meppel die werd opgezet op initiatief van de gemeente en door TeVoet uitgevoerd. Wie schets mijn verbazing dat er nu, terwijl ze vra-

gen om toeristische attracties, voor de kant en klare toeristische wandelroute geen tijd is. Gelukkig hebben we op de receptie een openingetje weten te vinden.

Het belang van ingangen in de gemeentelijke en provinciale instanties wordt hiermee weer eens aangetoond. We moeten daarbij wel bedenken dat er goed gemotiveerde plannen moeten zijn. De mogelijkheden die inmiddels aanwezig zijn gaan we dit jaar weer verder uitbouwen.

We hopen dat de leden meer nog dan al gebeurd met nieuwe of bestaande knelpunten voor de dag komen. Natuurlijk gaan de leden in onze regio ook dit jaar weer allemaal een nieuw lid werven en wandelen ze een keer mee met

een maand wandeling. Nog steeds zijn deze wandelingen zeer gewaardeerd waarbij de 'volle maan wandeling' in november 2003 beslist de kroon spande.

We rekenen in de regio dan ook op een zeer gevarieerd jaar met veel gezonde buitenlucht.
Eduard Korpel

Zeeland

Medewerking is gegeven aan een wijziging van het Grenslanpad, noodzakelijk vanwege het vervallen van de veerverbinding Kruiningen-Perkpolder. Voor het deel 's-Heerenhoek-Kruiningen is een nieuwe route uitgezet. In 2004 zal het pad in zijn geheel worden herzien. Na jaren van voorbereiding is het Oosterscheldepad gereedgekomen. TeVoet is vanaf het begin betrokken geweest en heeft onder andere een eerste route-concept verzorgd. Het resultaat is niet wat ervan verwacht had mogen worden. De NB-wet en fietspadisering (zoals langs de zuidkust van Schouwen) zijn hier debet aan. Zelfs de Zeeuwse natuurgedeputeerde merkte bij de opening van het pad op dat de route de mooiste plekjes links laat liggen. Werk aan de winkel voor een verbetering.

De natuurinrichtingsplannen voor de Willem Leopoldpolder bij Retranchement in West Zeeuwsch-Vlaanderen hebben het er voor de wandelaar niet leuker op gemaakt. Een route dwars door het bouwland is verdwenen, een van de weinige onverharde paden in de streek. Daarvoor zou als compensatie een bestaand schelpenpad voor fietsers en wandelaars binnen de afrastering van het nieuwe natuurgebied worden getrokken. Protesten van de dorpsbevolking – zij wilden een nette(!) verbinding naar Cadzand – hebben dat helaas verhindert.

Aan het eind van het jaar is contact gelegd met de Stichting Voetpaden Walcheren. Deze zet zich in voor onverharde routes op Walcheren. Wellicht leidt het contact tot een Wandeloverleg Zeeland.

Harry Benschop

Fryslân

TeVoet begint zich in deze provincie langzamerhand een plaatsje te verwerven, hoewel het grote moeite kost om overheden te bereiken en in beweging te krijgen. Het blijkt een continue strijd te zijn en steeds weer moet er hout op een langzaam uitgaand vuurtje te worden geworpen. Zo wordt ons Papenlaantje welhaast een gebed zonder eind, waarbij de Gemeente Wûnseradiel een wel erg negatieve rol speelt. Brieven worden niet of na heel erg lang aandringen beantwoord, afspraken worden niet nagekomen en gelden komen niet beschikbaar. Daarbij komt nog, dat door deze Gemeente andere overheden zoals b.v. VROM inspectie Noord al dan niet fout worden ingelicht, zodat ook daarvandaan geen positieve actie kon worden genoteerd m.b.t. het behoud van enige kerkenpaden.

Wat betreft de oversteken Strand, Aldmar en Dijksterburen in de toekomstige A31 Zurich-Harlingen kan ook al geen positief bericht worden gegeven, omdat in december bekend is geworden, dat er vooralsnog geen oversteken, bruggen of tunneltjes zijn te verwachten. Hier zal na al het werk en dus tijd dat er reeds in is gestoken, nog meer energie aan moeten worden gegeven. Het resultaat is natuurlijk nog niet bekend, maar het ziet er niet goed uit en vermoedelijk moeten we ons verzoenen met de gedachte, dat weliswaar de waddenzee op deze punten niet meer is te bereiken, maar dat ie er nog wel is.....

Wat betreft ons ledenbestand kunnen we gelukkig positief zijn. Al gaat het niet hard, de Groene Maand en de bekendheid die er door de regiocoördinator wordt gezocht, heeft er voor gezorgd, dat er toch zo'n kleine tien leden zijn bijgekomen.

De wandelingen, hoewel niet het speerpunt van onze vereniging, zijn een groot succes. Vooral de Groene Maand wandeling en ook de zomeravondwandelingsetjes zorgen voor een positieve uitstraling van onze vereniging. Op onze Groene Maand wandeling deed er zelfs een raadslid van een gemeente mee en zij was zeer begaan met de problemen, welke onderweg aanschouwelijk werden gemaakt. Een van deze problemen is de bewandelbaarheid van de Pingjumer Gouden Halsband. Dit is een oude waterkeringsdijk rondom het dorp Pingjum. In het zuidelijke gedeelte konden we zien, dat er een behoorlijk deel is afgegraven en in het noordelijke deel was het gebrek aan onderhoud schrijnend aanwezig. Het raadslid beloofde er alles aan te doen, om deze dijk voor onze gemeenschap te behouden.

Willem de Haan

Noord-Brabant

Uit deze regio is helaas weinig concreets te melden. Door de omvang van de provincie is

eigenlijk een 'net van actieve leden' nodig, verspreid over Brabant, om bijvoorbeeld in te kunnen spelen op de mogelijkheden die het reconstructieproces biedt. Tot nu toe heeft dat nog niet de nodige prioriteit kunnen krijgen. Wel is met verschillende dorpsraden en natuurverenigingen contact gelegd over lokale mogelijkheden. Dat heeft nog niet tot concrete resultaten geleid. Pogingen om tot het gereedkomen van de oude spoorbrug in de Moerputten bij Den Bosch een wandelroute rond dit natuurgebied van de grond te krijgen, zijn tot nu toe op niets uitgelopen.

Harry Benschop

Flevoland

De regio-coördinator heeft vooral zicht op Noordelijk Flevoland. In Flevoland wordt door het Wandelplatform gewerkt aan de vervanging van het LAW Flevopad door het Pionierspad, waarbij meer over agrarisch terrein zal worden gelopen. In de Noordoostpolder zijn activiteiten in oprichting om nieuwe wandelroutes te maken over agrarische grond. Natuurmonumenten heeft in het Voorsterbos een nieuwe route met pijltjes aangegeven, die een verbinding vormt tussen twee bosgebieden. Liefhebbers van langere (bewegwijzerde) routes kunnen nu door koppeling een behoorlijk aantal kilometers lopen. Op verzoek van het bestuur werd voor de site van On Track een rondwandeling vanuit Kraggenburg beschreven.

Begin oktober organiseerde TeVoet in samenwerking met IVN-Noordoostpolder een wandeling van Ens naar Kampen, grotendeels over de dijk langs de IJssel. De deelnemers kwamen uit de directe omgeving en hadden zich aangemeld naar aanleiding van een bericht in de pers. Opvallend was dat aan het begin van de dijk twee spiksplinternieuwe borden 'Verboden Toegang, art. 461' waren bevestigd. Een gevolg van het krantenbericht? In september werd TeVoet door de gemeente Noordoostpolder uitgenodigd voor deelname aan de Lokale Agenda 21. In een project zal met Scouting en NLTO in 2004 worden gekeken naar realisatie van middellange wandelingen. Mogelijk kan hierbij ook contact worden gezocht met andere initiatiefnemers van wandelroutes in de Noordoostpolder.

Jan Frederik Lubbers

Utrecht

Voor de regiocoördinator stond 2003 vooral in het teken van het project Utrechts Wandelnetwerk van de provincie in het kader van agenda 2010 (leuke dingen doen voor de burgers vanuit de winst op de verkoop van energiebedrijven). De regiocoördinator neemt namelijk deel aan de projectgroep en probeert daarin vooral beleidsmatig de ontwikkelingen

te beïnvloeden en concrete wensen in te brengen voor routes (dwz. inclusief op te heffen wandel belemmeringen) namens Te Voet (en het Utrechts Wandeloverleg). In het uitvoeringsprogramma voor 2003 zijn door onzeinbreng drie routes opgenomen, waarvan er twee dit jaar (2004) worden gerealiseerd. In het najaar hebben we een workshop georganiseerd met deelnemers van het Utrechts Wandeloverleg (onder andere TeVoet, NIVON, Nederlandse Wandelsportbond en een aantal leden van natuur en milieuverenigingen en een vertegenwoordiger van het Landelijk Wandelplatform/SLAW. In deze workshop hebben we geprobeerd essentiële gebreken te inventariseren in de wandelinfrastructuur in de provincie. Over concrete praktische resultaten wordt later in het jaar in Lopend Vuur gerapporteerd.

Een politiek resultaat is dat onlangs, na overleg met de directeur van het Landelijk Wandelplatform een brief door ons is gestuurd naar de gedeputeerde van de provincie. Inmiddels zijn we voor een gesprek uitgenodigd. Onze boodschap: "We zijn heel tevreden met de ontwikkelingen tot nu toe in het project Utrechts Wandelnetwerk. Het geheel is voortvarend aangepakt, er zijn al een flink aantal concrete resultaten en de website belooft echt een goede bijdrage te leveren aan het inzichtelijk maken van de wandelmogelijkheden in de provincie. Het opzetten van wandelroutes blijkt prioriteit te hebben bij gemeentes, recreatieschappen en andere instanties in de provincie. Het uitgaan van routeknooppunten dwingt hen mee te werken aan het totstandkomen van een Utrechts Wandelnetwerk. Waarom dan toch deze brief? Wij zijn namelijk van mening dat er meer mogelijk moet zijn in het kader van agenda 2010 projecten. Gemist worden een aantal zaken die vooral een taak van de provincie zijn. In de bijlage zijn concrete voorbeelden opgenomen van deze onderwerpen:

1. op boven gemeentelijk niveau ontwikkelen van beleidskaders;
2. het definiëren van essentiële gebreken in de wandelinfrastructuur;
3. het afstemmen op elkaar van het fietspadenplan en het wandelpadenplan (beiden onderdeel van agenda 2010)."

Andere leden van TeVoet namen deel aan:

- * Het (toeristische recreatief ontwikkelingsplan) TROP commissie Bunnik en omstreken. Deze commissie ligt nu even stil. In 2002 zijn vier wandelroutes ontwikkeld incl. folders.
- * Het project herstel historische paden Bunnik en omstreken. In dit verband wordt uitgezocht of er mogelijkheden zijn om langs de Kromme Rijn van Odijk naar Beverweert te lopen.
- * Onderzoeksgroep Struinroute

Lopikerwaard. Op een eerste verkennende bijeenkomst waren een groot aantal organisaties aanwezig. Bij de presentatie namens het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme bleek dat de insteek commercieel is. De toegankelijkheid van deze zogenaamde struinpaden is strikt geregeld en slechts via bestelling van toegangsbewijzen mogelijk. Op zich juichen we als vereniging deze initiatieven toe, maar we streven naar vrije en toegankelijke paden.

- * Openingsfeestjes van nieuwe wandelroutes onder andere in het kader van het Utrechts LWandel netwerk project.

Ineke Thierauf

Noord-Holland

In het jaar 2003 is de regio Noord-Holland voornamelijk met twee projecten bezig geweest:

1. Het realiseren van een rondwandeling om de Sloopwaardpolder vanaf Oudkarspel
2. De rondwandeling in de gemeente De Ronde Venen via de spoorbaan.

Het eerste project was nieuw. Tijdens een oriënterend bezoek in november 2002 kwamen we tot de conclusie, dat met een klein stukje overpad over een privé dijk een rondwandeling was te creëren, die boeiend is. In maart 2003 kregen we de toestemming van Fred Ruigrok om gedurende 2 weekenden zijn dijkdeel te passeren. Ook enkele bewoners aan de noordkant bleken geen bezwaar te hebben. Vanaf mei hebben we toen alles klaar gemaakt voor de wandelingen in september. We hebben routebeschrijvingen en een kaartje gemaakt en daarna de webpagina voor de wandeling gemaakt. Ook John Jansen van Galen van Het Parool konden we bewegen de wandeling te beschrijven. Hij maakte er een mooi verhaal van. Door deze publiciteit kwam ook de politiek in beweging. De gedeputeerde van recreatie Hans Schipper liep de tweede zondag mee en zorgde voor extra publiciteit. In de beide weekenden kwamen ongeveer 200 wandelaars, die erg enthousiast waren over de geboden wandeling. Achteraf blijkt, dat er nog onduidelijkheden zijn wat betreft de openbaarheid van de noordkant. Inmiddels is er een provincieambtenaar (Tjalling James) bezig de wandelmogelijkheden in het noordelijk deel van de provincie te onderzoeken. Ook klagen enkele aanwonenden, dat ze last hebben van de wandelaars. Tjalling James gaat met het bestuur van de gemeente Harenkarspel proberen een goede overpadregeling te creëren voor de privé stukken.

Met de rondwandeling in De Ronde Venen zijn we al vanaf 2000 bezig. Na de succesvolle actie in september 2003 hebben we enkele overleg-

momenten gehad met de gemeente De Ronde Venen. In november 2003 hadden we een positief gesprek met de wethouder van recreatie van de gemeente De Ronde Venen. Hij stond achter onze plannen. De verdere gesprekken met de gemeente verliepen daarna met de gemeenteambtenaar, die de rondwandeling voorbereid. Wij vroegen in december 2002 aan NS Vastgoed toestemming om de spoordijk te belopen en die kregen wij in januari 2003. In augustus vroegen we toestemming aan NS Vastgoed voor de ontbrekende bruggen en die kregen we in september. Daarnaast kwam de rondwandeling op het Provinciale Wandelpadenplan van Utrecht terecht. Dat plan werd in maart 2003 aangenomen, waardoor er voor de gemeente De Ronde Venen voldoende geld beschikbaar kwam om de route te realiseren. In november 2003 nam de gemeente het definitieve besluit om de rondwandeling te realiseren. Hopelijk gaat de realisatie in 2004 plaatsvinden.

Er is in 2003 ook overleg geweest met de dorpsraden van Schermerhorn, De Rijp, Westbeemster, enz. Zij hebben een voorstel voor een wandel- en fietspadenplan ingediend bij de organisatie 'De Groene Long'. Ook ons voorstel uit oktober 1999 voor een rondwandeling om de Grafiermeer is nu weer op de agenda geplaatst in de Hollandse Driehoek, een samenwerking van een aantal gemeenten in het midden van de provincie. Daarnaast zijn we met zijn vieren (Jeroen Jacobse, Renee van der Haar, Ank Buis en ik) ook regelmatig op inspreekavonden/middagen geweest van instellingen als Nationaal Park Zuid-Kennemerland, PWN en Streekplan Noordholland Zuid.

Via het Wandeloverleg NH met personen uit andere organisaties (Nemo, Nivon, Wandelpool, Bond Heemschut, enz) hebben we goede contacten met de provincie opgebouwd. Het wandeloverleg vindt elke drie maanden plaats en tijdens het laatste overleg was ook de gedeputeerde van recreatie, Hans Schipper, aanwezig. Van hem verwachten wij nogal wat, omdat hij ook ambitieuze plannen voor de recreatie in Noord Holland heeft. Hij wil onder andere een Noordhollandpad maken, dat vanaf Texel dwars door Noord-Holland gaat lopen en ten zuiden van Amsterdam naar het Gooi zal lopen. Wij hebben hem op de vergadering, waar hij bij was, ook een lijst met knelpunten gegeven. Wij hopen dat hij een deel van deze knelpunten in de komende jaren zal opruimen.

Fred Triep

Zondag 11 april 2004

Zuid-Holland

Pontjeswandeling door Midden-Delfland.
Rondwandeling van ca. 18 km.

Vertrek: 11.00 uur vanaf NS-Vlaardingen Oost (voorzijde bij de bussen).

Vanaf 1 april zijn zowel de bediende veerpont over het Bommeer als de zelfbedieningspont over de Vlaardingervaart weer in de vaart. Goed moment om deze laatste, een nieuwe verbinding die sinds najaar 2003 in bedrijf is, eens uit te testen tijdens een (paas)wandeling. Verder lopen we langs de Vlietlanden, over het Doelpad naar Maasland en terug door de Broekpolder.

Informatie en opgave: Jan Rijsburger, 010-2489174

Zondag 18 april 2004

Wandelcafé Arnhem

Het onderwerp van het wandelcafé is deze maal Schaarsbergen, vroeger en nu. Over Schaarsbergen, dorps en landelijk deel van Arnhem, valt heel wat te vertellen. Dat doet iemand van de Historische Kring Schaarsbergen, die met ons door en rond het dorp wandelt. Om in Schaarsbergen te komen, maken we een aardige wandeling en na de rondleiding gaan we ook te voet terug naar het Bezoekerscentrum Sonsbeek. Dat betekent in totaal een wandeling van ca. 18 km. Maar je kunt in Schaarsbergen ook de bus terug naar Arnhem nemen.

Vertrek: 11.00 uur vanaf het Bezoekerscentrum Sonsbeek (v/h De Watermolen), Zijpendaalseweg 24a, Arnhem, 5 minuten lopen van station Arnhem, uitgang Sonsbeekzijde. Het bezoekerscentrum is geo-

pend vanaf 10.30 uur. De deelname is zoals altijd gratis.

Informatie: Jan Altena van TeVoet, tel. 026-4450028 of Anneke Geselschap van het Nivon, tel. 026-4424984

Wandelcafé Arnhem is in 2004 nog vier maal open met mooie wandelingen en interessante thema's:

- 6 juni : De Eldense molen
  - 19 september : Businesspark Arnhem, natuur en architectuur
  - 31 oktober : De landgoederen Warnsbom en Lichtenbeek
  - 12 december : Een reisverhaal
- Steeds op zondag, aanvang 11.00 uur, in bezoekerscentrum Sonsbeek.

Woensdag 5 mei 2004

Simmerjûnkuierkes 2004

Na het succes van vorig jaar organiseert TeVoet ook in 2004 weer een aantal zomervondwandelingen onder de naam simmerjûnkuierkes.

Dit gebeurt net als vorig jaar vanuit Kimswert. De data zijn 5 mei, 2 juni, 7 juli, 4 augustus en 1 september. Dit betekent dat er niet meer op dinsdagavond zal worden gewandeld, maar op elke eerste woensdag van de maand. De wandelingen zijn nooit langer dan 2 uur en de start is elke keer op de brug in Kimswert. Vooraf opgeven hoeft niet, omdat Willem toch wel wandelt op woensdagavond. Voor mensen van buiten de provincie is dit een unieke gelegenheid om kennis te nemen van de verrassende omgeving in het westen van Friesland.

Vertrek: 19.00 uur op de brug in Kimswert.
Informatie: Willem de Haan, tel. 0517-641502

Zondag 9 mei 2004

Zuid-Holland

We lopen deze zondag over de onverharde kades langs Kromme Mijdrecht en Grecht van Zevenhoven naar Woerden. Het gedeelte langs Kromme Mijdrecht voert over de Westveense Kade. Deze kade is in september 2003 in het kader van de Groene Maand-wandelingen reeds door TeVoet belopen na een gerechtelijke uitspraak en aangebrachte voorzieningen door de gemeente Liemeer. We 'controleren' deze zondag de huidige situatie.

De afstand bedraagt ca. 19 km; er is geen horeca onderweg.

Verzamelen: 10.15 uur in Alphen a/d Rijn op voorplein station NS; daarna met bus 147 (vertrek 10.25 uur) naar Zevenhoven. Terugreis vanaf Woerden NS.

Informatie en opgave: Gijs Kuil, tel. 0348-402377

Woensdag 2 juni 2004

Simmerjûnkuierkes 2004

Voor meer informatie zie onder 5 mei.

Vertrek: 19.00 uur op de brug in Kimswert.

Informatie: Willem de Haan, tel. 0517-641502

Foto's: Henk Trouwborst